

Pölyttäjiä pihalle ja puutarhaan

VINKKEJÄ
PÖLYTTÄJIEN
YSTÄVILLE

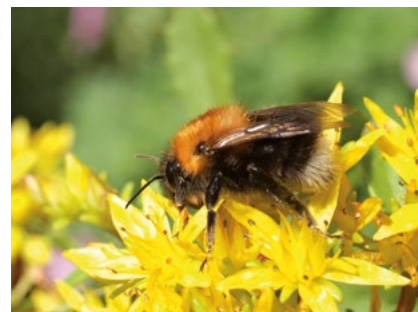
Pölyttäjät ovat elintärkeitä

Monet kasvit tarvitsevat hyönteispölytystä menestyäkseen ja tuottaakseen satoa. Ilman pölyttäjiä esimerkiksi mustikoita ei tulisi ja omenapuiden sato jäisi vaatimattomaksi. Myös monet peltokasvit ja niittyjen kukat tarvitsevat hyönteisiä.

Suomessa tärkeimpiä pölyttäjiä ovat mesipistiäiset. Ne käyttävät ravintonaan kukkien mettä ja siitepölyä ja ennen kaikkea keräävät niitä myös jälkeläisilleen. Siksi mesipistiäiset puuhailevat kukissa enemmän kuin muut pölyttäjät. Mesipistiäisiin kuuluvat tarhamehiläiset, kimalaiset ja erakkomehiläiset.

Tarhamehiläistä pidetään Suomessa hunajantuotantoa ja pölytystä varten. Se ei ole meillä luonnonvarainen laji. Tarhamehiläiset elävät 10 000–60 000 yksilön yhteiskuntina tarhaajan tarjoamissa pesälaatikoissa. Ne ovat tärkeitä rypsin, puutarhamarjojen ja hedelmäpuiden pölyttäjiä. Suomen mesipistiäisistä vain tarhamehiläinen tuottaa hunajaa. Ruskeansävyyisen, mustaraidallisen tarhamehiläisen keskiruumis on karvainen, ja mehiläistyöläisillä on takajaloissaan siitepölyvasut.

Kimalaiset ovat tärkeimpiä luonnonvaraisia pölyttäjiä Suomessa. Niitä tavataan meillä 37 lajia, ja ne pesivät joidenkin kymmenien tai satojen yksilöiden yhteiskuntina maan alla tai esimerkiksi rakennusten koloissa. Kimalaiset lentävät myös viileällä säällä, mikä on alkukesän kukkijoille tärkeää. Kimalainen on tärkeä pölyttäjä muun muassa mustikalle ja puolukalle. Kimalaisia myös kasvatetaan kasvihuoneissa tehtävään pölytystyöhön. Kimalaisilla on pullea, karvaisen turkin peittämä ruumis, ja naarailla yleensä jaloissaan siitepölyvasut.

Erakkomehiläisiä on Suomessa noin 190 lajia. Ne ovat usein pienikokoisia ja muistuttavat ulkonäöltään monesti kimalaisia tai tarhamehiläisiä. Erakkomehiläiset elävät nimensä mukaisesti joko yksin tai pienissä yhdyskunnissa, mikäli löytyy suotuisa pesäpaikka, johon useampi yksilö haluaa asettua. Erakkomehiläisten pesät ovat maassa tai vaikkapa puun koloissa tai ontoissa kasvien varsissa. Erakkomehiläiset ovat monesti erikoistuneet johonkin tiettyyn ravintokasviin ja pölyttävät esimerkiksi monia niittykasveja.

Jätä torjunta-aineet ostamatta

Kasvinsuojeluaineet voivat haitata myös hyötyhyönteisiä. Pohdi, tarvitsetko torjunta-aineita puutarhassasi.

Ampiaiset sekoitetaan usein mesipistiäisiin. Ne syövät kyllä aikuisina mettä ja kasvien makeita nesteitä, mutta toukilleen ne vievät liharavintoa, kuten toukkia ja hyönteisiä. Karvattomamman ruumiinsa ja elintapojensa takia ampiaiset eivät ole kovin tärkeitä pölyttäjiä. Sen sijaan ne ovat puutarhan hyötyhyönteisiä siksi, että ne pitävät monien tuhohyönteisten kannat kurissa. Monet ampiaiset rakentavat pallomaisen pesän puumassasta. Jotkin lajit pesivät myös maan alla tai rakennusten raoissa.

Kukkakärpäset muistuttavat myös ulkonäöltään jonkin verran mesipistiäisiä ja ampiaisia. Ne ovat kuitenkin nimensä mukaisesti kärpäsiä, eikä niillä ole pistintä. Kukkakärpäset syövät aikuisina mettä ja siitepölyä. Monien lajien toukat käyttävät ravintonaan muita hyönteisiä, kuten kirvoja. Kukkakärpäset ovat tärkeitä puutarhan kukkien ja luonnonkasvien pölyttäjiä, ja samoin kuin ampiaiset, ne vähentävät tuhohyönteisten määrää puutarhassa.

Mesipistiäisten lisäksi monet muutkin hyönteiset, kuten erilaiset perhoset, pistiäiset, kärpäset ja kovakuoriaiset, voivat toimia pölyttäjinä.

Pölyttäjät kaipaavat apuasi

Monet pölyttäjät ovat ahtaalla, sillä niiden elinympäristöt ovat vähentyneet, kun maankäyttöä ja maataloutta on tehostettu. Kukanniittyjen ja ojanpiennarten kadotessa pölyttäjiltä on hävinnyt ruokailualueita ja pesäpaikkoja. Myös erilaiset torjunta-aineet vähentävät pölyttäjien määrää. Pölyttäjille kannattaakin tarjota elintilaa ja ruokaa omassa puutarhassa, mökkipihassa tai vaikkapa parvekkeella, jos siihen on tilaisuus.

Kukkivia kasveja koko kesäksi

Voidakseen hyvin pölyttäjät tarvitsevat riittävästi ravintoa. Sopivia mettä tai siitepölyä tarjoavia kasveja tulisi siis kukkia keväästä pitkälle syksyyn asti. Tarhamehiläinen ja kimalainen ovat aktiivisia koko kesän, erakkomehiläisillä eri lajit kesän eri vaiheissa.

Puutarhan tai pihan kukkajatkumoon voi vaikuttaa sekä kasvivalinnoilla että jättämällä puutarhaan luonnonvaraista kasvillisuutta, jota pölyttäjät voivat hyödyntää. Monet perhoslajit viihtyvät samoissa kasveissa kuin mesipistiäiset, joten sopivaa kasvillisuutta suosiessaan voi saada monin verroin katseltavaa.

Houkuttele pölyttäjiä parvekkeelle

Parvekkeella voi kasvat-
taa monia pölyttäjiä kiin-
nostavia puutarhakasveja
ruukussa. Yrtit, kuten
laventeli, ruohosipuli,
oregano, iisoppi, anisiiso
ja timjami, ovat pölyt-
täjien mieleen. Samoin
yksinkertaisella kukalla
kukkiva daalia tai yksit-
tään ruukuissa kasvatetut
auringonkukat. Ruusu-
papaköynnös ja krassi
sopivat erityisesti kima-
laisille. Maksaruohoista ja
laukkaneilikasta voi teh-
dä istutuksen matalaan
laakeaan astiaan.

Kukkia varhaiskeväästä loppusyksyyn

Kevät

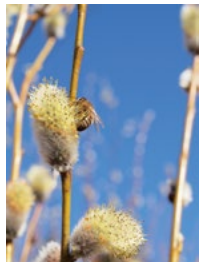

kevättähti

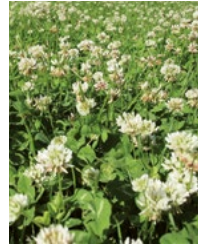
krookus

paju, leppä,
vaahtera, pihlaja,
erilaiset sipulikasvit,
kuten helmililja,
sinililja,
kevättähti ja krookus,
leskenlehti,
hevoskastanja,
aronia,
orapihlaja

paju

Keskikesä

valkoapila

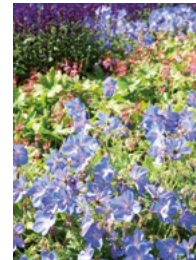

maitohorsma

vadelma,
ajuruoho,
mäkimeirami,
hunajakukka,
ruusut,
valkomesikkä,
laukat, reseda,
unikko, salvia,
kurpitsa,
kurkkuyrtti,
laventeli,
tädykkeet,
lehmus, apilat,
maitohorsma,
koiranputket
ja muut sarja-
kukkaiset, virnat,
kurjenpolvi

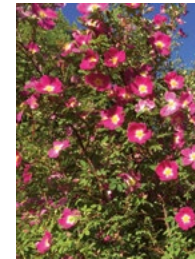
ajuruoho

kurjenpolvi

tädykkeet

ruusut

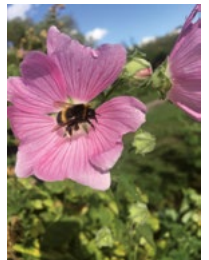
Loppukesä

nurmikaunokki

oregano

malvikit

malvat ja malvikit,
iisoppi, mintut,
auringonkukka,
angervot,
ruusuruoho,
kaunokit,
tarhasalkoruusu,
rantakukka,
ohdakkeet

Alkukesä

hedelmäpuut,
kuten omena,
päärynä,
kirsikka ja luumu,
herukat ja karviainen,
pensasmustikka,
mansikka, voikukka

omena

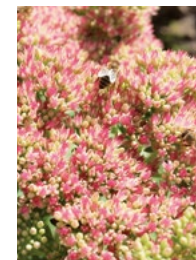
kirsikka

voikukka

Syksy

kultapiisku,
punatähkä,
punahattu, asterit,
syysmaitiainen,
nauhukset,
kanerva,
kehäkukka,
syysmaksaruoho

syysmaksaruoho

asterit

kehäkukka

Pesäpaikkoja ja hoitamattomia nurkkia

Menestyäkseen pölyttäjät tarvitsevat monipuolista elinympäristöä ja pesänrakennusmateriaaleja. Jätä erakkomehiläisten pesäpaikoiksi lahopuuta, paljasta paahderinnettä ja erilaisia onttoja kasvien varsia. Seinustoille ja muualle tontille jäävät hiekkapaikat saattavat myös houkutella erakkomehiläisiä, harkitse siis, voisiko ne jättää paljaaksi laatoittamisen tai istutusten sijaan. Hyönteishotellit ovat hyvä ja suosittelava lisä, mutta ne eivät korvaa vaihtelevaa ympäristöä.

Pölyttäjäpuutarhaa ei kannata hoitaa liikaa, vaan harjoittaa hallittua hoitamattomuutta. Älä ota koko pihaa viljelykäyttöön – muokkaamattomat maapalat ja niillä rehottavat luonnonkasvit tarjoavat ruokaa ja pesäpaikkoja kimalaisille ja erakkomehiläisille. Ruohonleikkurin voi antaa levätä, kun mainiot mesikasvit voikukka ja apila kukkivat. Torjunta-aineiden käytöstä kannattaa luopua tai ainakin vähentää niiden käyttöä mahdollisimman paljon.

Puutarhassa saisi myös mielellään olla sekä kostempaa että kuivempaa kasvillisuutta. Veden saannin turvaavat paikat, kuten pienet lammikot, ovat pölyttäjille hyväksi.

VINKKI

Rakenna hyönteishotelli tai kimalaispönttö

Jos nikkarointi kiinnostaa, internetistä löytyy monenmoista esikuvaa hyönteishotellille. Pääasia on, että työhön käyttää myrkyttömiä luonnonmateriaaleja. Yksinkertaisimmillaan hiukan lahonnut pölli ja siihen poratut reiät toimivat ihan hyvin. Kimalaisille voi myös tehdä pesäpöntön. Tärkeää on tehdä pönttöön riittävän pieni, noin 16 millimetrin levyinen lentoaukko. Pönttö voi pehmustaa heinä- ja sammalsilpulla.

Älä pelästy pölyttäjää

Mehiläiset, kimalaiset ja erakkomehiläiset eivät pistä herkästi eivätkä tule yleensä sisätiloihinkaan kuin vahingossa. Sisällä ne yleensä pyrkivät valoa kohti eli ikkunaan, mistä ne on helppo siirtää ulos. Jos havaitset jonkin pölyttäjän tehneen pesänsä tontillesi, merkitse pesä, jotta sitä osataan varoa, ja jätä rauhaan. Myös ampiaispesä kannattaa jättää niille sijoilleen, jollei se ole hyvin hankalasti kulkuväylällä.

Pölyttäjät ovat itsessään arvokkaita

On laskettu, että noin 75 prosenttia ihmisten ravinnoksi käyttämistä kasveista vaatii hyönteispölytystä. Jos haluaa nauttia omenista ja vadelmista tai vaikkapa pavuista, on syytä pitää huolta pölyttäjistä. Pölyttäjät ovat kuitenkin paljon muutakin kuin ihmisen ruuantuotannon apureita. Ne ovat korvaamaton osa luonnon monimuotoisuutta.

Onkin suuri ilo nähdä pölyttäjiä pihallaan. Ja niitähän voi rauhassa seurata, kun ei koko ajan tarvitse hiki päässä puunata puutarhaa.

Hunaja ja mehiläiset

Yksi tapa tukea pölytystyötä on tarjota mehiläishoitajalle tarhapaikkaa tontilta tai vuokrata mehiläispesä lähellä asuvalta mehiläistarhaajalta – se tekee hyvää oman puutarhankin marja- ja hedelmäsadolle. Mikäli asiasta innostuu enemmän, voi myös ryhtyä itse tarhaamaan mehiläisiä. Sitä ennen on kuitenkin syytä käydä mehiläishoidon peruskurssi, jotta ymmärtää, mitä tarhaaminen vaatii.

Osta lähihunajaa

Helppo ja herkullinen keino lähiympäristön pölytystyön kannattamiseen on myös hunajan ostaminen lähitarhaajalta. Kun nuolaisee hunajalusikkaa, muistaa kesän ja voi ajatella herkkutelevansa pölyttäjien parhaaksi.

Kylvä oma niitty

Kaupoista saa valmiita kotimaisia niittykukkien siemensekoituksia. Aurinkoiselle paikalle tontilla voi kylvää niityn. Se ilahduttaa sekä pölyttäjiä että kylväjää.

SML

Suomen
Mehiläishoitajain Liitto

mehiläishoitajat.fi

polytys.fi

hunaja.net

